

מימוש עצמי בעבודת ד'¹

יוסף ביקש לעסוק בנושא של 'מימוש עצמי'. בעולם המערבי המודרני נפוץ המושג 'מימוש עצמי' כשאיפה משמעותית המביאה את האדם להנעה. האם גם לנו כעובדי ה' יש שאיפה למימוש עצמי או שאולי זו שאיפה מערבית פסולה?

כהרחבה לשאלה יוסף דיבר על היחס לערכים מערביים: כשאנחנו נפגשים עם ערכים אלו יש צורך לבדוק אותם מול ערכי התורה. הבדיקה ושימת הלב להבדלים, עוזרת ללטש את הערך ולהסיר ממנו סיגים.

שאלה שמתעוררת בעקבות ההשוואה היא היחס לכלל: לכל אדם מישראל ישנה ה'אות שלו בתורה', אותה עליו להביא לידי ביטוי. האם המימוש העצמי שלו חשוב יותר מצרכי הכלל או להפך?

- מ': בהמשך לחיפוש מושג קרוב, אני חושב שאפשר למצוא בדברי המהר"ל את המושג 'הוצאה מהכוח לפועל', שזו אולי המקבילה בדברי חז"ל למימוש עצמי. כמובן, צריך לבחון מה היחס בין המושגים.
- ע': ודאי שיש הבדל בין מימוש עצמי לבין שאיפה בעבודת ד'. מימוש עצמי לא יכול לסתור את ההלכה. המטרה היא לתקן את העולמות ולכן זה תמיד היחיד מופיע כחלק מהכלל. ממילא אם מתעוררת שאלה ויש צורך להעדיף את צורכי הכלל או את המימוש העצמי, הכלל גובר!
- ר': בנוגע למושג 'מימוש עצמי', מי הוא ה'עצמי' הזה שיש לממש?? אם העצמי הוא הנשמה, המימוש משמעותי. אם זהו רק צד חיזוני של האדם, זה וודאי לא ה'עצמי האמתי שלו.
- ע"ב: מימוש עצמי הוא ערך מקולקל. אם אני שומע על ערך שלא התחיל מהתורה, ברור לי שהוא לא קשור אליה ולא קשור לעבודת ד'.
- מ': אני מעוניין להמשיך מהשאלה של ר'; בתרבות המערבית המושג 'מימוש עצמי מעורר את השאלות הבאות:
  1. מה הוא 'עצמי'? האם בכלל ישנה עצמיות לאדם? מה אדם צריך ושואף להוציא לפועל? מה היא העצמיות הזו? בעולם המערבי התשובה לא ברורה; לדוג' הזרם האקזיסטנציאליסטי טוען שלאדם אין מהות מולדת, ועליו לייצר לעצמו מהות. אדם יוצר את עצמו. מי שיעיין בספר המפורסם 'אדם מחפש משמעות' של ויקטור פרנקל, יראה שאמנם הוא מדבר על משמעות, אבל במובן של יצירתה יש מאין.
  2. בנוגע למימוש, השאלה היא לאן שואפים; מה היא שאיפה? מה מוגדר מימוש? מה מוגדר דבר חשוב? השאלה הזו היא תרבותית-חברתית, והיא משפיעה על האופן בו

¹ ר"ח תמוז תש"פ.

אדם מודד את ההישגים שלו. לדוג', האם מעמד חברתי גבוה ייחשב מימוש? פרסום או הכנסות גבוהות? אולי עשיית חסד והולדת ילדים ייחשבו מימוש? עד כאן הצד השני, ונחזור לצד הראשון. אם אנחנו מתבוננים בתורה, ברור שלאדם יש נשמה אלוקית, מולדת, - כמו שיוסף הזכיר ה'אות שלי בתורה' - וההוצאה לפועל היא של החלק הנשמתי, של קדושה ואור. התורה מכוונת לעולם הערכים המלא המגדיר מהו דבר חשוב שראוי להשתדל ולהתאמץ עבורו.

- י: לדעתי ההבדל בין התפיסה המערבית לתפיסת התורה הוא, שבמערבית אדם בודד בעולם, והשאלה שלו היא רק כיצד לממש את עצמו ולעומת זאת בעם ישראל אדם הוא חלק מכלל, וממילא גם אם מישהו אחר מימש את עצמו, הוא יכול להרגיש התעלות מכך.

יוסף: אני רוצה להוסיף לדיון פסקה מהזוהר²:

"צלותא דסגיאין סליק קמי קודשא בריך הוא ומתעטר בהוא צלותא בגין דסלקא בגוונין סגיאין ואתכלילת מכמה סטרין ובגין דאתכלילת מכמה גוונין אתעבידת עטרה ומנחא על רישא דצדיק חי העולמים וצלותא דיחיד לאו איהי כלילא ולא איהי אלא בגוון חד ועל דא צלותא דיחיד לאו איהו מתתקנא לאתקבלא כצלותא דסגיאין".

הזוהר עוסק בתפילת הציבור או תפילת הרבים, שכיוון ש"אתכלילת מכמה גוונין אתעבידת עטרה". בגלל שתפילת הרבים כלולה בגוונים הרבה, היא עולה ומעטרת את ראשו של 'צדיק חי העולמים'. בד"כ אנחנו עוסקים במתח שבין הכלל והציבור לבין היחיד, ומציגים סקאלה של יחיד מול ציבור; מצד אחד נמצא היחיד המממש את עצמו ולעומתו עומדים צרכי הכלל. הזוהר אומר שבציבור יש גוונים רבים, וליחיד אין משמעות כשהוא עומד בפני עצמו, אלא רק כחלק מן הציבור. בהכרת האות שלו בתורה, אין מישהו שיכול לעמוד לבדו, וזו גם הדוגמא של אות בתורה, כפי שלולא הימצאות האות יחד עם שאר אותיות התורה היא קרובה להיות חסרת משמעות. רק בחיבור לכל עם ישראל הייחודיות מקבלת משמעות.

- ה"י: אני רוצה לחזור לעצם העלאת הנושא ולהתייחס לשפה. השפה היא הכלי שמייצר בתוכנו שינוי. התודעה עוברת דרך המילים. השינוי שהפוסט מודרניזם מחולל עובר דרך הלשון וכך אנחנו רואים שאחד מכלי השינוי המרכזיים בדורנו הוא עיצוב השיח. אנחנו יכולים לפגוש ערך שנראה מבחינה חיצונית יפה וטוב, אבל באמת הוא מתנגש במוסר ובערכי התורה. על מנת להיות נאמנים לערכי התורה, אנחנו חייבים לבחון אותו מול המושג המופיע בתורה. לדוג': 'קבלת האחר', 'האחר הוא אני'. איזה תכנים נלווים הוא מכניס לנו בדלת האחורית? אי אפשר לקבל כל מושג.

---

² וישלח קסז ע"ב.

אנחנו צריכים להיות מודעים לכך שהשימוש במילים או במושגים הוא מאוד משמעותי.

בנוגע למושג 'מימוש עצמי', יש מושג מקביל נפוץ: הגשמה עצמית. בתורה וביהדות המטרה היא התעלות ולא הגשמה. המונחים שכדאי לדבר עליהם הם 'שליחות', 'ייעוד', או 'האות שלי בתורה'. המשותף לכל המושגים האלה שהם באים מלמעלה למטה.

- ה"ק: אני רוצה להתייחס לשאלה כיצד אדם מזהה מה האות שלו בתורה. במשך השנים שמתי לב שיש תקופות שונות בין בוגרי ישיבות ההסדר; הייתה תקופה שאחוזים גבוהים הבינו שהאות שלהם בתורה היא לעבוד בהיי-טק, ובתקופה אחרת זיהו את האות שלהם בתורה בתחום עריכת דין וכך הלאה. המכנה המשותף לתחומי העיסוק האלה הוא ההכנסה הגבוהה, וממילא יוצא שמימוש עצמי הוא תרגום האישי לכוסף... אומר הרב קוק³: 'את האופי עצמי אי אפשר לדעת...! – הנשמה גבוהה מאוד, והיכולת לזהות את המשמעות הנשמטית היא בקשר שלה לציבור.

- מ': הייתי רוצה להתייחס למה שאמר ה"ק. יש כאן שאלה חשובה מאוד: אחרי שדיברנו על כך שאדם צריך להוציא מהכוח אל הפועל את המטען האלוקי שהקב"ה נתן לו, איך מזהים את הייחודיות האישית? לבעל שם טוב יש מושג: 'בודד בחברה'. היכולת להיות בחברה ובהיבט בודד, והיכולת להיות בודד ובהיבט בחברה, כלומר אדם צריך לזהות את היכולת שלו ואת הצרכים של החברה, ולראות מה הממשק ביניהם.

---

³ אורות הקודש ג' מוסר הקודש פא: "את האופי העצמי אי אפשר לשום אדם לדעת, אפילו של עצמו וקל וחומר של עצמו, וקל וחומר של זולתו, לא של יחיד וק"ו של אומה. אנו הולכים סביב להמרכז של הידיעה, עסוקים אנו בהשערות ובאומדנות, לכוין על פי המעשים הגלויים, שגם נסתרים ברובם ממנו, וביחוד סיבותיהם המסובכות, ועל פי תעודות כאלו מדברים אנו על דבר אופי מיוחד ונשמה מובדלה...".